

ADA

THEODORE TAYLOR

1. Baskı: Beyaz Balina Yayınları, 2006
Yeni Baskı: Beyaz Balina Yayınları, 2025

ADA

Theodore Taylor

Özgün adı: The Cay

ISBN: 975-999-188-8

Yayın Yönetmeni: Bülent Oktay

Çeviren: Ahmet Bora Pekiner

Editör: Aslı Onat

Resimleyen: Kenny McKendry

Kapak uygulama ve sayfa tasarımı: Ayşe Çalışkan

Baskı ve Cilt: Milba Matbaacılık Yayıncılık

Kağıtçılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Matbaa Sertifika No: 77090

Beyaz Balina Yayın Sanat Dağıtım Paz. San. ve Tic. Ltd. Şirketi

Ömerli Mah. Harmantepe Cad. No:17 Kat:4

Arnavutköy / İstanbul

Tel: 0212 544 41 41 - 544 66 68 - 544 66 69 Faks: 0212 544 66 70

Yayınevi Sertifika No: 49238 i info@beyazbalina.com.tr

ADA

THEODORE TAYLOR

Çeviren: Ahmet Bora Pekiner

1. BÖLÜM

Alman denizaltıları, karanlık denizlerde sessizce gezinen aç köpek balıkları gibi, gecenin bir yarısı ortaya çıkmışlardı.

O sırada ben, Venezüella'nın kıyılarına çok yakın olan Hollanda adalarının en büyüğü Curaçao'da bulunan Willemstad'daki, eğik çatılı, küçük, yeşil evimizin ikinci katında uyuyordum. 1942'nin Şubat ayının o mehtapsız gecesinde, bizim batımızda yer alan kardeş Aruba adasındaki Lago petrol rafinerisine yaptıkları saldırıyı hatırlıyorum. Ardından, Maracaibo Gölü'nden Curaçaosche Petroleum Maatschappij rafinerisine benzin, gaz yağı ve dizel yakıt yapılmak üzere ham petrol getirmeye devam eden altı küçük tankerimizi havaya uçurmuşlardı. Hatta bu Alman denizaltılarından biri, şafak saatlerinde Willemstad'da bile görülmüştü.

Yani ben uyandığım da, –tüm evlerin pembe, yeşil ve mavi gibi iç açıcı renklere boyalı olması ve su kanallarının bulunmaması dışında– Hollanda’nın bir bölgesini anımsatan şehrimizde, büyük bir telaş vardı.

Kahvaltımı zar zor bitirdim, çünkü şehrin en eski kısmı olan ticaret bölgesi Punda’ya, ardından da üzerinden denizi görebileceğim Amsterdam Kalesi’ne gitmek istiyordum. Eğer açıkta düşmana ait bir U-boat* varsa, onu gözlerimle görmek ve yumruklarını meydan okuyarak ona doğru kaldıran insanların arasına bir an önce katılmak istiyordum.

Korkmamış, fakat fena hâlde telaşlanmışım. Şimdiye dek savaş hakkında bir sürü şey duymuş olsam da olan bitene ilk defa tanıklık edecektim. Tüm dünya savaştaydı, şimdiyse bu savaş, Karayipler’deki masmavi, şirin yurdumuzun kapısına dayanmıştı.

Annemin o günkü ilk sözleri şunlardı: “Phillip, düşman en sonunda adımıza saldırdı. Bugün okullar tatil. Fakat evden uzaklaşmamalısın, anlıyor musun?”

Başımı tamam anlamında salladım. Ancak düşman bir denizaltıdan açılacak ateşin bunca bina arasında gelip de beni bulacağına, dubalarıyla ünlü köprümüzde, evimizden epey uzakta bulunan Schottegat’taki gemilerin arasında ya da St. Anna Körfezi’nde dururken vurulacağıma inanamıyordum.

O yüzden öğleye doğru, annem akşam yapılacak karartma için tüm perdelerimiz yerli yerinde mi, tüm boş sürahiler temiz

* Alman denizaltısı. (Ed.N.)

suyla doldurulmuş mu ve yeterince yiyeceğimiz var mı, diye kontrol ederken, sessizce evden sıvıştım. Sonra da benim gibi on bir yaşında olan Hollandalı arkadaşım Henrik van Boven’la birlikte eski kalenin oraya gittim.

Birkaç yaş daha küçükken, Henrik ve diğer çocuklarla birlikte sık sık buraya gelir ve Willemstad’ı korsanlara ve hatta İngilizlere karşı savunduğumuzu hayal ederek oyunlar oynardık. İngilizlerin çok uzun bir süre önce adımıza saldırdığını biliyordum. Kimi zaman da büyük İspanyol kalyonlarına* saldıran Hollandalılar olduğumuzu hayal ederdik. Bu da gerçekten yaşanmış bir olaydı. Kendimizi bu oyunlara öylesine kaplıtırırdık ki, bazen ufukta gerçekten uzun direkli gemiler görür gibi olurduk.

Aslında gördüklerimiz Venezüella, Aruba veya Bonaire gibi yerlerden muz, portakal, papaya, karpuz ve sebze taşıyan, yerlilere ait bakımsız, çift direkli yelkenliler olurdu. Fakat bize göre bunlar, daima korsan gemileriydi. Mürettebatlarındaki şamatacı, zenci adamlara seslenirdik. Onlar da gülüp, “Dıkşın, dıkşın, dıkşın!” diye karşılık verirlerdi bize.

Denize dönük yüksek surlarında topların konması için girintiler bulunan bu kale, masal kitaplarından fırlamıştı sanki. Uzun yıllar boyunca Willemstad’ı korumuştı. Fakat saldırının gerçekleştiği o sabah, hiç de masallardan fırlamışa benzemiyordu. Bu kez kalenin üzerinde gerçek askerler ve makineli tüfekler duruyordu. Birtakım adamlar, dürbünlerle

* Yelkenle ve kürekle yol alan savaş gemilerinin en büyüğü. (Ed.N.)

açık denizdeki köpüklü dalgalara bakıyordu ve herkes çok gergindi. Eve gitmemizi söyleyerek bizi oradan uzaklaştırdılar.

Fakat biz bunun yerine, dubalarıyla ünlü Kraliçe Emma Köprüsü'ne –Koningin Emma Brug'a– indik. Bu köprü, devasa Schottegat Limanı'na uzanan kanalları birbirine bağlardı. Şamandıraların üzerine inşa edilmiş olan köprü, böylelikle içeri girecek veya dışarı çıkacak gemilerin geçebilmesi için iki yana doğru açılabiliyor ve Punda'yı, şehrin diğer ucu Otrabanda'ya bağlıyordu. Otrabanda, 'diğer taraf' demekti.

Bu köprüdeki manzara, kaledeki kadar iyi değildi. Ancak meraklı insanlar yine de buraya toplanmışlardı ve öylece etrafa bakınıyorlardı. Tuhaftır ki kanalda hareket eden tek bir gemi bile yoktu. *Veerboot*'lar, yani köprü açıldığında arabaları ve insanları bir o tarafa bir bu tarafa taşıyan feribotlar, iskelelere demirli ve boştu. Kent sakinlerine ait uskunalar* bile kanalın iç tarafındaki rıhtımlarında sessiz sakin duruyor ve zenciler, hep yaptıkları gibi kahkahalar eşliğinde bağırıp çağırıyorlardı.

Henrik, "Babamın dediğine göre Aruba'dan geriye hiçbir şey kalmamış. Sint Nicolaas'a da saldırmışlar!" dedi.

"Küçük tankerlerin hepsini batırmışlar!" diye karşılık verdim.

Bunun gerçek olup olmadığını bilmiyordum; fakat babası devlet görevlisi olduğu için, Henrik'in ses tonunda insanı rahatsız eden, resmi bir hava vardı.

* Arka direği ön direğinden daha uzun olan yelkenliler. Amerika kıtasında sıklıkla üretilmiş ve açık deniz balıkçılığı için kullanılmışlardır. (Ç.N.)

Henrik, tombul bir çocuktı. Yüzü yuvarlak, saçları saman sarısı, yanakları ise hep elma gibi kırmızıydı. Bir şeyler söyler ya da yaparken, daima ciddiye.

Amsterdam Kalesi'ne doğru bakıp, "Şimdi oraya kocaman silahlar koymuşlardır," dedi.

Orası kesindi.

Ben de bilmiş bilmiş, "Donanma çok geçmeden buraya gelecektir," dedim.

Henrik, bana bakıp, "Bizim donanmamız mı?" diye sordu. Hollanda donanmasını kastediyordu.

"Hayır," dedim. "Bizimki." Tabii ki Amerikan donanmasını kastetmişim. Almanya'nın Hollanda'yı işgal etmesinin ardından, küçük Hollanda donanması dört bir yana dağılmıştı.

Fısıltıyla, "Bizimki de gelecektir," dedi. Onunla tartışmak istemiyordum. Hollanda'nın Naziler tarafından işgal edilmesi, hepimizin moralini bozmuştu.

O sırada kamyondan inen bir subay, herkesin Kraliçe Emma Köprüsü'nden uzaklaşmasını söyledi. Çok sert konuşmuştu. "Köprüye atacıkları bir torpido, hepinizi öldürebilir, anlamıyor musunuz?" diye gürledi.

Bakışlarımı tekrar denize çevirdim. Masmavi ve sakindi. Esen tatlı bir meltemle hafifçe köpürdü ve üzerinde çizgi çizgi dalgalar oluştu. Hemen üzerindeki beyaz bulutlar, gökyüzünde ağır ağır ilerliyordu. Fakat o her zamanki, limana yaklaşan sıra sıra gemiler görünmüyordu bu kez. Gaz ve yakıt ikmali için bacalarından duman tüte tüte Schottegat'taki körfeze yanan

küçük teknelerden ya da üzerlerinde onlarca ülkenin bayrağını taşıyan devasa gemilerden eser yoktu.

Deniz bomboştı; üzerinde tek bir yelkenli bile görünmüyordu. Birdenbire içimizi bir korku sardı ve Scharloo bölgesindeki evlerimize doğru koşmaya başladık.

Kapıdan içeri girdiğimde betim benzim atmış olmalıydı ki, mutfakta yemek yapan annem beni görür görmez, “Neredeydin?” diye sordu.

“Punda’da,” diye itiraf ettim, “Henrik’le gittik.”

Küplere binen annem, beni omuzlarımdan tutup silkeledi. “Oraya gitmemeni söylemiştim Phillip!” dedi öfkeyle. “Savaş-tayız! Anlamıyor musun?”

“Sadece denizaltıları görmek istemiştik,” dedim.

Gözlerini kapatan annem, beni narin bedenine bastırdı. İşte o, böyle biriydi. Az önce beni silkelerken şimdi bağrına basıyordu.

Radyo açıktı. Havaya uçurulan küçük tankerlerde bulunan elli altı kişinin öldüğü ve Hollanda Karayip Adaları Valisi’nin, Washington’dan yardım talep ettiği açıklandı. Amsterdam’dan yardım istemenin anlamı yoktu. Annem radyoyu kapatana kadar, spikerin kederli sesini dinledim.

En sonunda annem, “Sana söylediklerimizi yaptığın sürece güvende olacaksın. Bugün bir daha bahçeden dışarı çıkmak yok,” dedi.

Oldukça gergin görünüyordu ama annem hep gergin olurdu zaten. Surlardan ya da ağaçlara tırmanırken düşeceğimden

veya bir çakıyla kendimi keseceğimden endişe ederdi. Henrik'in annesi ise öyle değildi. Sık sık kahkaha atar ve ardından neşeyle, "Ah çocuklar, siz yok musunuz!" derdi.

Uçak yakıtlarının üretimini artırmaya yönelik bir proje için rafineride çalışan babam –onun ismi de Phillip'ti; Phillip Enright'tı– akşamüstüne doğru eve geldi. Annemin dediğine göre, gece ikiden beri ayaktaydı. Bu nedenle, onu bir sürü soru sorup sıkboğaz ederek yormamam gerekiyordu.

O sabah babamı aramışlar ve Almanların hem rafineriyi hem de yakıt tankerlerini bombalayabileceğini, herhangi bir yangın durumuna karşı hazırlıklı olması gerektiğini söylemişlerdi. Onu hiç bu kadar yorgun görmemiştim. Bu nedenle, babama sormak istediğim soruların sadece bir kısmını sorabilecektim.

Geçen yıla kadar, babamla birlikte bir sürü şey yapardık. Küçük teknemizle gezinip balık tutar veya Krup Körfezi ya da Seroe Male çevresinde uzun yürüyüşlere çıkardık. Bazense *koenoekoe*'de, yani şehir dışında dolaşırdık. Babam ağaçlar, balıklar ve kuşlar hakkında engin bir bilgiye sahipti. Ancak son zamanlarda sürekli yoğundu. Pazar günleri bile başını iki yana salları, "Üzgünüm evlat, işim var," derdi.

Soğuk gazozunu yudumlarken, (eve geldikten sonra her akşam oturma odasında bir bardak içerdi), ona şunu sordum: "Bu gece bize ateş açacaklar mı?"

Bana bakıp, "Bilemiyorum Phillip," dedi. "Açabilirler. Bu akşam annenle ikinizin üst katta değil, burada yatmanızı istiyorum. Tehlikede olduğunuzu sanmıyorum, fakat üst kata çıkmamanız daha iyi olur."

“Denizde onlardan kaç tane vardır?” diye sordum. Balık sürüsü gibi hareket ettiklerini düşünmüştüm. Belki de düzinelerce vardı. Babamın bu denizaltılar hakkında bildiği her şeyi, Henrik’e de kelimesi kelimesine anlatabilmeyi istiyordum.

Babam, başını iki yana salladı. “Kimse bilmiyor Phillip. Fakat adanın etrafına en az üç tanesi konuşlanmış olmalı. Çünkü üç farklı noktadan saldırı gerçekleşti.”

“Buraya gelmek için Almanya’dan onca yolu mu katettiler?”

Başıyla onaylayıp, “Ya da Fransa’daki üslerinden geldiler,” dedi piposunu doldururken.

“Neden karşılarına çıkıp onlarla savaşıyoruz?” diye sordum.

Babam, hüzünlü bir ifadeyle güldü ve uzun başparmağıyla göğsüme dokundu. “Öyle bir şey yapmayı çok isterdin, değil mi? Ne yazık ki onlara karşı kullanabileceğimiz bir silahımız yok, evlat. Sürat teknelerimizle denize açılıp da tüfeklerimizle onlara saldıramayız.”

O sırada mutfaktan gelen annem, “Saçma sapan sorular sormayı bırak, Phillip. Seni uyarmıştım, değil mi?” dedi.

Babam, ona tuhaf tuhaf baktı çünkü sorularımı her zaman cevaplardı. “Bilmeye hakkı var. O da burada yaşıyor, Grace.”

“Evet, ne yazık ki!” dedi annem, ona bakarak.

Bildiğim kadarıyla annem, 1939’un sonlarına doğru Curaçao’ya taşınmak istememişti. Ancak babam –Amerika Birleşik Devletleri o dönemde henüz savaşa katılmamış olsa

da– savaşın kazanılması için kendisine ihtiyaç duyulduğunu söyleyerek anneme karşı çıkmıştı. Royal Dutch Shell firması, babamı çalıştığı Amerikalı şirketten ödünç istemişti; çünkü babam, rafineriler ve yakıt üretimi konusunda uzmandı. Annem ise Curaçao’yu gördüğü andan beri, buraya ısınamamıştı. Alizeler* kesilince, etrafın buram buram gaz ve benzin kokmasından şikâyet ederdi hep.

Babamın, Elizabeth Nehri’nin kıyılarındaki yeni bir rafinerinin inşasından sorumlu olduğu Virginia’dayken, her şey daha farklıydı. Her yanı ağaçlarla kaplı bir dönümlük arazimizdeki küçük, beyaz bir evde yaşıyorduk. Annem sık sık bu evimizden, ağaçlardan, mevsimlerin nasıl değiştiğinden ve oradaki arkadaşlarından söz ederdi. Virginia’nın güzel ve güvenli olduğunu söylerdi.

Babam da buna sakın sakın karşılık verirdi: “řu anda hiçbir yer güzel ve güvenli değil.”

Etrafta ateş böceklerinin dolandığı ve hanımeli çiçeklerinin mis gibi koktuğu yaz aylarını anımsıyordum. Toprağın oraklaşıp donarak ayağımın altında atırdadığı o kış günlerini de unutmamıştım tabii. Fakat başka bir şey hatırlamıyordum. Karayıplr’e taşındığımızda, daha yedi yaşındaydım.

Sanırım annem, kimsenin Hollandaca konuşmadığı, etrafın gaz ya da benzin kokmadığı ve etrafta bu kadar fazla zencinin dolanmadığı Virginia’nın hasretini çekiyordu.

* Ticaret rüzęârları adıyla da bilinir; çünkü okyanusa açılan yelkenlilerin hızına hız katardı. (.N.)

Annemle babam, uzunca bir süre konuşmadılar. Bu durum, son zamanlarda daha sık yaşanır olmuştu. Sonunda annem, mutfağa geri döndü.

“Neden uçaklara binip denizaltılara bomba atamıyorlar?” diye sordum babama.

Mutfağa doğru bakıyordu, beni duymadı. Sorumu tekrarladım.

İç geçirdi. “Ah, evet. Bu soruna da aynı cevabı vereceğim, Phillip. Burada savaş uçağımız yok. Hatta doğruyu söylemek gerekirse, tek bir silahımız bile yok.”